# БОЛАЛАР АНТРОПОМЕТРИК КЎРСАТКИЧЛАРИГА ҚАБЗИЯТНИНГ ТАЬСИРИ (ФАРҒОНА ШАХАР 1-МАКТАБ МИСОЛИДА)

**Исакова Н.Р.**
Фарғона жамоат саломатлиги тиббиёт институти

**Долзарблиги.** Бугунги кунда тиббий ва антропологик муаммо инсон гавда холати ва у билан боғлиқ бўлган турли патологик шароитларнинг хусусиятларидан келиб чиқади. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 12 ноябрдаги ПФ-6110 сонли “Бирламчи тиббий-санитария ёрдами муассасалари фаолиятига мутлақо янги механизмларни жорий қилиш ва соғлиқни сақлаш тизимида олиб борилаётган ислоҳотлар самарадорлигини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармонини, Ўзбекистон Республикаси ССВнинг 2020 йил 14 декабрдаги 333-сонли Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни Сақлаш вазирининг “Бирламчи тиббий-санитария ёрдам муассасалари фаолияти ҳамда аҳолига кўрсатилаётган патронаж хизматини тубдан яхшилаш тўғрисида”ги 2020 йил 27 ноябрдаги 309-сонли буйруғига ўзгартириш киритиш тўғрисида” буйруғи ижросини бажариш мақсадида Республикамизнинг хар бир шахар ва туманларидаги барча ахоли антропометрия кўрсаткичлар маълумотлари олиб борилган.

Антропометрия - одам организми аъзоларининг ҳамма белгилари (узунлиги, эни, қалинлиги, шакли, ранги ва ҳ.к.) ўзгариб туришини миқдорий томондан тавсифлаб беради. Олинган маълумотлар организмнинг айрим бўлаклари (бош, бўйин, кўкрак қафаси, қорин ва чаноқ қисмлари, қўл ва оёқлар)га таққосланиб, ўсиши ёки ўзгариши кузатиб борилади. Болаларда кўп учрайдиган йўғон ичак касалликларини уларнинг антрометрияси таьсир этиши хамда хозирги пайтда антропометрия кўрсаткичларини худудлар кесимида ўрганиш - тиббиётнинг долзарб муаммоларидан биридир. Бу кўрсаткични экологик мухитга, соғлом турмуш тарзига, турли хил патологиялар яъни касалликларга хамда жинсий тафовутларга боғлаб ўрганилганда кескин фарқланишлар келиб чиқмоқда. Юқоридаги муаммоаларнинг кенг тарқалган сабаб ва оқибатларини ўрганиш тиббиёт ходимларини кенг мулохаза юритишга чорлайди.

Антропометрик кўрсаткичларнинг нормага нисбатан фарқланиши айниқса овқат хазм қилиш тизимида учрайдиган касалликлар оқибатида пайдо бўлмоқда. Булардан йўғон ичакнинг турли хил касалликлари: колит, йўғон ичак яраси, дисбактериоз, Грингшпурнг касаллиги, Крона касаллиги, долихосигма, колостаз ва турли хил ўсмалар шулар жумласидандир. Нормал кўрсаткичларга солиштириш асосида аниқланган тафовутлардан келиб чиққан холда чора тадбирларни белгилаш бугунги куннинг долзарб муаммоларидан биридир.

**Мақсад:** Фарғона вилоятининг шахар ва туманлари кесимида мактаб ўқувчиларини антропометрик кўрсаткичларини ўрганиш, тахлил қилиш хамда аниқланган кўрсаткичларга асосланиб чора-тадбирларни белгилаш.

**Ўрганиш усуллари:** Фарғона вилоятининг айрим шахар ва туманларидаги умумий ўрта таълим мактабларида ўқиётган 1-11 синф ўқувчиларининг бўй ва тана оғирликларини бўй ўлчагич ва тарози ёрдамида ўлчаш. Натижаларни тахлил қилиш орқали нормадан фарқланиш кузатилганлар орасида бирламчи тиббий кўрикдан ўтказиш хамда анамнез йиғиш.

**Олинган натижалар ва хулоса:** Олиб борилаётган илмий-тадқиқот иши 7-18 ёшгача бўлган, жами 1053 нафар мактаб ўқувчилари орасида ўтказилди

Фарғона шахар 1-сонли мактабда 1-синф ўқувчилардан 4та ўғил болаларда ва 4та қиз болаларда; 2-синф ўқувчилардан 5та ўғил болаларда ва 4та қиз болаларда; 3-синф ўқувчилардан 3та ўғил болаларда ва 5та қиз болаларда; 4-синф ўқувчилардан 2та



https://wordlyknowledge.uz

ўғил болаларда ва 4та қиз болаларда; 5-синф ўқувчилардан 6та ўғил болаларда ва 4та қиз болаларда; 6-синф ўқувчилардан 4та ўғил болаларда ва 7та қиз болаларда; 7-синф ўқувчилардан 5та ўғил болаларда ва 3та қиз болаларда; 8-синф ўқувчилардан 4та ўғил болаларда ва 4та қиз болаларда; 8-синф ўқувчилардан 5та ўғил болаларда ва 3та қиз болаларда; 9-синф ўқувчилардан 4та ўғил болаларда ва 3та қиз болаларда; 10-синф ўқувчилардан 4та ўғил болаларда ва 6та қиз болаларда тана масса индекси нормадан паст кўрсаткичга эга бўлди. Юқоридаги натижаларга кўра, уларда йўғон ичак касалликлари нисбатан кўпроқ учраши кузатилди.

Юқоридаги натижаларга кўра, уларда йўғон ичак касалликлари, айниқса уларнинг кўпроқ қабзиятдан азият чекаётганлиги аниқланди. Шу жумладан уларнинг соғлом турмуш тарзига ва соғлом овқатланиш қоидаларига хамда шахсий гигиена қоидаларига тўлиқ риоя қилмаслиги, спорт билан кам шуғулланиши хам бу касалликнинг ривожланишига туртки бўлади.

Барча мактаб ўқувчиларини антропологиясини ўрганиш жараёнида шу туманнинг экологик холати, яшаш тарзи, ичимлик сувининг санитар-гигиеник жихатдан талабга жавоб бериш холати, ахолининг соғлом турмуш тарзига риоя қилиш даражаси каби қатор факторлар билан боғлаган холда нормадан четланиш сабаблари ўрганилди. Ва олинган натижанинг колостаз касаллиги билан боғлиқлигига чуқур эътибор қаратилди. Бу антропометрик натижалар мактаб ёшидаги болаларининг ёши ва жинсига нисбатан тахлил қилиниб хулосалар тайёрланди. Биринчи навбатда болаларни шахсий гигиена қоидаларига риоя этишини назорат қилиш керак. Иккинчидан, уларда учраётган касалликларни батараф этиш ва антропометрик кўрсаткичларини ўзгаришини динамикада кузатиб бориш. Қабзиятдан азият чекаётган болаларда даволаш-профилактик ишларни олиб бориш.

**FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:**

1. Isaqova, N.R. (2023). Influence of constipation on anthropometric indicators of children. *Science and Innovation*, Volume 1, Issue 8, pp. 888-892.
2. Isakova,N.R. (2021). The effect of constipation due to diseases of the colon on the anthropometric parameters of children. *Asian journal of multidimensional research,* Volume:10, Issue 5, pp. 666-669.
3. ANTHROPOMETRIC INDICATORS OF CHILDREN
   IN Raxmatjonovna
   Scientific Impulse 1 (5), 883-887
4. BOLALARNING ANTROPOMETRIK KO'RSATKICHLARINI TURLI OMILLARGA BOG'LIQLIGI
   N Isaqova
   Science and innovation 1 (D8), 1000-1003
5. ВЛИЯНИЕ ЗАПОРА НА АНТРОПОМЕТРИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ ДЕТЕЙ ПРИ ЗАБОЛЕВАНИЯХ ТОЛСТОГО КИШЕЧНИКА
   ИН Рахматжоновна
   тиббиётда янги кун 2 (34), 85-87
6. ВОЗМОЖНЫЕ ПУТИ КОРРЕКЦИИ СЕКРЕТОРНОЙ ФУНКЦИИ ПОДЖЕЛУДОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЫ С ЕЁ ПРОТОКОВОЙ СИСТЕМЫ
   НР Исакова, Ж Юнусов, АГ Худоярова
   НЕДЕЛЯ НАУКИ-2017, 489-491



https://wordlyknowledge.uz